

Befolkningsutviklingen

Helge Brunborg

I 2010 ble befolkningsveksten igjen blant de høyeste i norsk historie, litt over 62 000. Dette skyldes at innvandringen økte betydelig fra 2009, til det høyeste nivået som noen gang er registrert. Utvandringen økte også en del, slik at nettoinnvandringen ble litt lavere enn i toppåret 2008. Om lag 2/3 av nettoinnvandringen i 2010 var statsborgere fra EU/EØS/EFTA. Etter flere år med oppgang gikk fruktbarheten litt ned, til 1,95 barn per kvinne, mens levealderen fortsatte å øke, til 78,9 år for menn og 83,2 år for kvinner.

Befolkningsvekst

Norges folkemengde per 1.1.2011 var 4,92 millioner, opp fra 4,86 millioner året før. Dersom den raske befolkningsveksten fortsetter, vil Norges folketall passere 5 millioner i midten av 2012, trolig i andre kvartal. Det er lite sannsynlig at dette vil skje allerede i 2011, da det ville kreve en befolkningsvekst på nesten 80 000 i løpet av 2011 og veksten aldri har vært over 62 000 på ett år, se figur 1.

Den viktigste grunnen til den høye veksten er høy innvandring, som økte særlig mye i 2010, mens utvandringen er betydelig lavere. Antall fødte er også høyt, mens antall døde har endret seg lite, se figur 2.

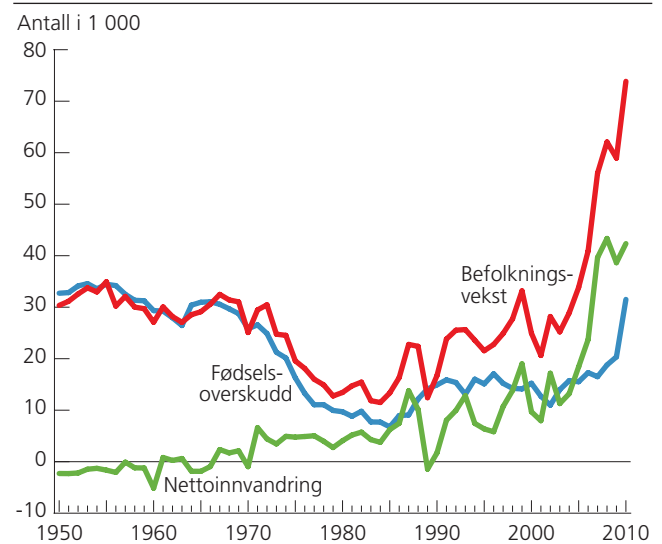
Veksten på 1,2-1,3 prosent de siste årene (se nest siste kolonne i tabell 1) er blant de høyeste på over hundre år (1,26 i 1946, 1,41 i 1920 og 1,22 i 1917). Befolkningsveksten i Norge er høy også i internasjonal sammenheng. Blant de 35 europeiske land som Eurostat publiserer befolkningstall for, hadde Norge den tredje høyeste veksten i 2009, som vist i figur 3. Bare Luxembourg og Tyrkia hadde større vekst, med henholdsvis 1,7 og 1,5 prosent. I Luxembourg var veksten høy på grunn av stort innvandringsoverskudd og i Tyrkia var den høy på grunn av høy fødselsrate. Figuren viser også at i 2009 sank folketallet i ti europeiske land. De fleste av disse er i Øst-Europa, der vi også har tatt med Russland og Ukraina.

Fødsler

I 2010 sank antall fødte litt, etter stort sett å ha økt siden 2002, som vist i figur 4. Det er likevel det høyeste tallet siden 1972, når vi ser bort fra 2009. Også samlet fruktbarhetstall (SFT) (se tekstboksen) sank litt, fra 1,98 i 2009 til 1,95 i 2010. SFT er fortsatt bare ubetydelig lavere enn reproduksjonsnivået på 2,06-2,07 barn per kvinne.

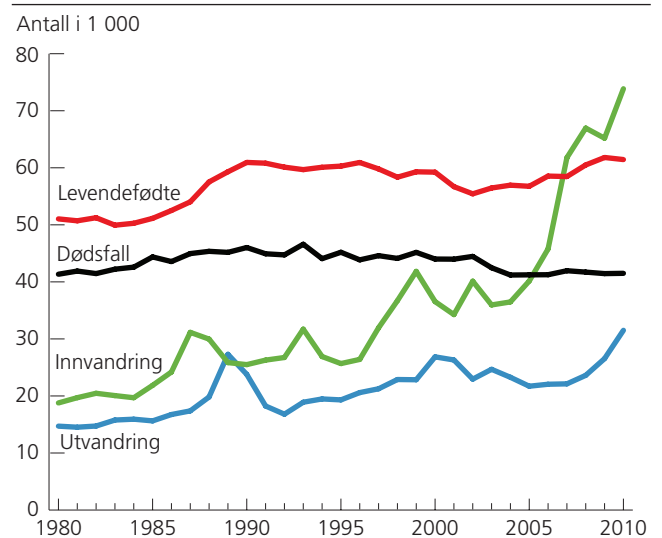
Helge Brunborg er seniorforsker i Gruppe for demografi og levekår (hbr@ssb.no)

Figur 1. Befolkningsvekst, fødselsoverskudd og nettoinnvandring 1950-2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2. Fødsle, dødsfall, inn- og utvandring 1980-2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Tabell 1. **Befolkningsendringer¹**

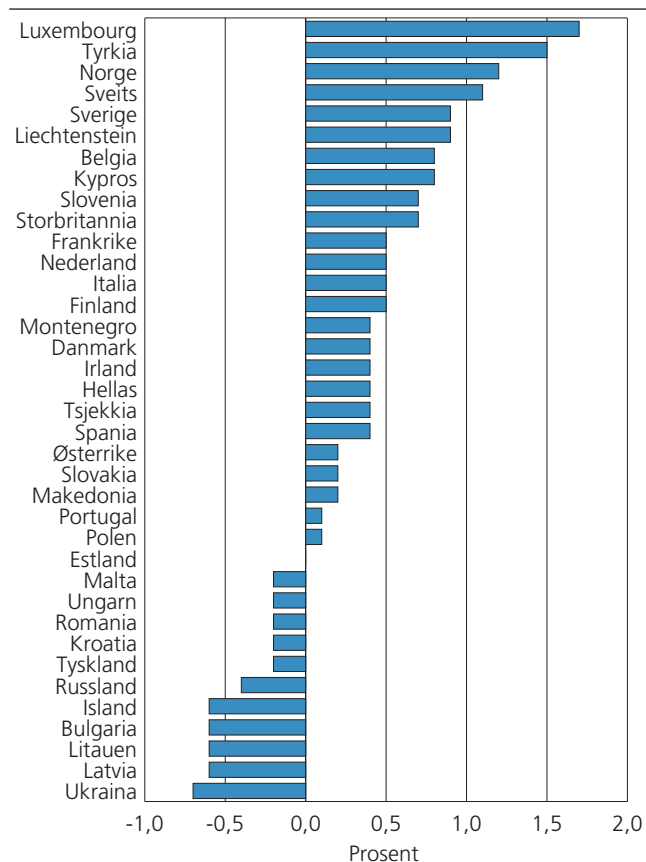
År	Folketal- per 1.1.	Levende- fødte	Dødsfall	Inn- vandring	Ut- vandring	Nettoinn- vandring	Fødsels- overskudd	Befolk- nings- vekst ¹	Innen- landske flyttinger
1996-2000 gj.snitt	4 299 171	60 196	45 102	27 465	18 546	8 919	15 094	24 025	170 573
2001-2005 gj.snitt	4 420 819	59 522	44 348	34 690	22 885	11 805	15 174	26 696	191 433
2006-2010 gj.snitt	4 743 195	60 151	41 573	62 710	25 169	37 541	18 577	56 017	162 412
2006	4 640 219	58 545	41 253	45 776	22 053	23 723	17 292	40 915	202 009
2007	4 681 134	58 462	41 954	61 774	22 122	39 652	16 508	56 037	210 679
2008	4 737 171	60 497	41 712	66 961	23 615	43 346	18 785	62 081	198 877
2009	4 799 252	61 807	41 449	65 186	26 549	38 637	20 358	58 947	200 494
2010	4 858 199	61 442	41 499	73 852	31 506	42 346	19 943	62 106	214 685
2011	4 920 305								

	Per 1 000 innbyggere								
1996-2000 gj.snitt		14,0	10,5	6,4	4,3	2,1	3,5	5,6	39,6
2001-2005 gj.snitt		13,4	10,0	7,8	5,2	2,7	3,4	6,0	43,2
2006-2010 gj.snitt		12,6	8,7	13,1	5,3	7,9	3,9	11,7	34,3
2006		12,6	8,9	9,8	4,7	5,1	3,7	8,8	43,3
2007		12,4	8,9	13,1	4,7	8,4	3,5	11,9	44,7
2008		12,7	8,7	14,0	5,0	9,1	3,9	13,0	41,7
2009		12,8	8,6	13,5	5,5	8,0	4,2	12,2	41,5
2010		12,6	8,5	15,1	6,4	8,7	4,1	12,7	43,9

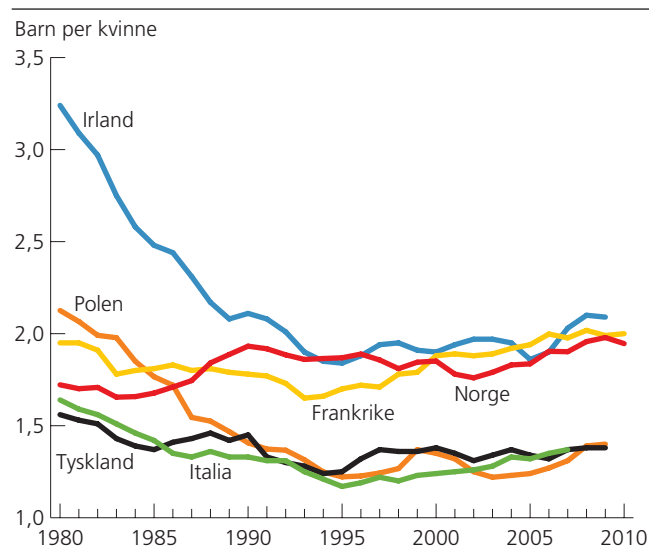
¹ Folketilveksten er regnet som differansen mellom folketalet den 1. januar i påfølgende år.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 3. **Befolkningsvekst i de fleste europeiske land i 2009. Prosent**

Kilder: Eurostat og United Nations Population Division

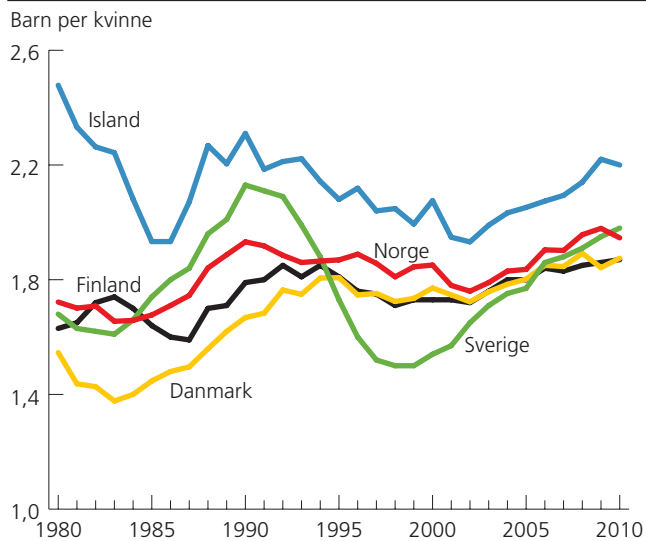
Fruktbarhetsnivået i Norge er fortsatt blant de høyeste i Europa, se figur 4 og 5. I 2010 var SFT sannsynligvis høyere bare i Irland, Island, Frankrike og Sverige (tall mangler for en del land for 2010). I 2010 var altså

Figur 4. **Samlet fruktbarhetstall i noen europeiske land 1980-2009/2010**

Kilde: Statistisk sentralbyrå, Eurostat og de enkelte lands statistikkbyråer.

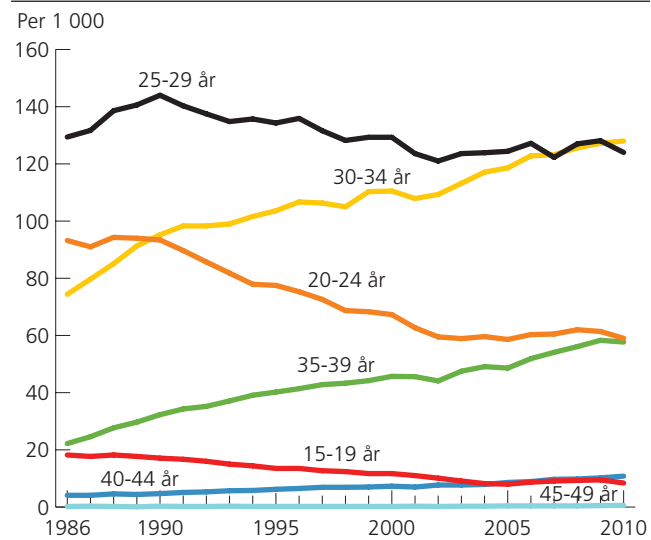
fruktbarheten i Sverige litt høyere enn i Norge, for første gang siden 1994. Den sykliske bevegelsen i SFT i Sverige de siste 20-25 år skyldes bl.a. endringer i familiepolitikken og konjunktorene. Island har mye av det samme mønsteret som Sverige, men årsakene er ikke grundig studert. Det har etter hvert blitt svært små forskjeller mellom SFT i de nordiske land, med unntak av islandske kvinner, som får ca 0,2 flere barn enn andre nordiske kvinner. I 2010 var SFT 2,2 på Island (høyest i Europa), 1,98 i Sverige, 1,88 i Danmark og 1,87 i Finland. Den relativt høye fruktbarheten i Norden ses av mange i sammenheng med gunstige familie- og velferdsordninger, som gjør det enklere for foreldre å kombinere barn og yrkesaktivitet.

Figur 5. Samlet fruktbarhetstall i de nordiske land 1980-2010

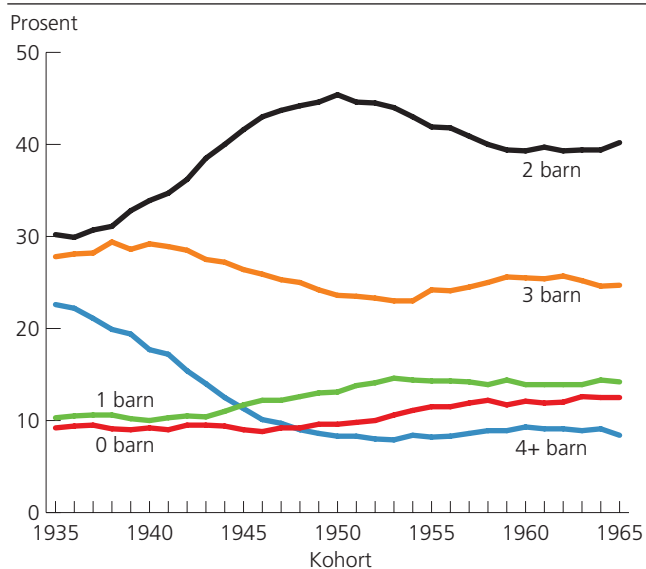
Kilde: Statistisk sentralbyrå, Eurostat og de enkelte lands statistikkbyråer.

Figur 6. Fødselsrater for utvalgte aldre 1970-2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 7. Fordeling av fødsleene etter barnets nummer. Kvinnekohorter født 1935-1965

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

I EU er gjennomsnittlig SFT 1,6 barn per kvinne.

Fruktbarheten er særlig lav i Øst- og Sør-Europa – i en rekke land godt under 1,5 barn per kvinne. Dette vil etterhvert føre til synkende folketall og en sterkt aldrende befolkning. For eksempel er Tysklands folkemengde beregnet å synke fra 82 mill. i 2008 til mellom 65 mill. og 70 mill. i 2060. I et viktig land for innvandring til Norge, Polen, er SFT bare 1,4 barn per kvinne. Polen vil derfor etter hvert få relativt få personer i yrkesaktive aldre. Dette kan medføre at de i økende grad vil trenge arbeidskraften selv.

De aldersbestemte fruktbarhetsratene i Norge fortsatte å gå ned for de aller yngste og øke for de eldste kvinnene, som vist i figur 6. Siden 1990 er tenåringsfruktbarheten (kvinner 15-19 år) halvert og fruktbarhetsraten for "eldre" kvinner, 40-44 år, fordoblet. Det er nå kvinner 30-34 år som har den høyeste fruktbarheten og ikke lenger kvinner 25-29 år.

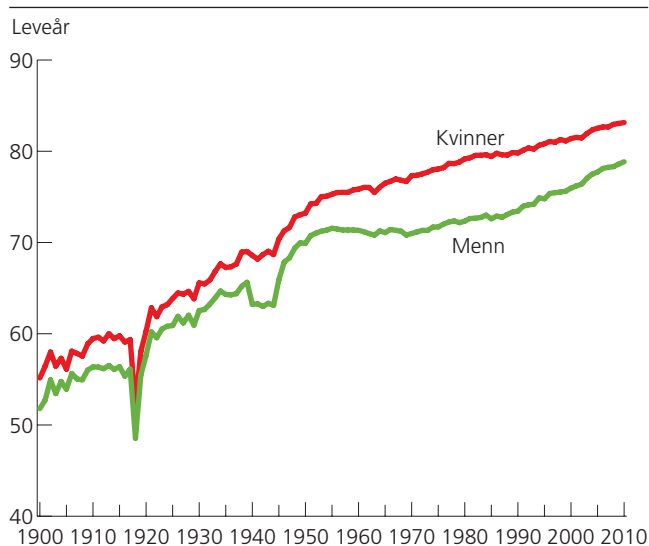
Ett av trekkene ved det høye fruktbarhetsnivået i Norge er at det er få kvinner som ikke får barn i det hele tatt. Selv om barnløsheten er lav i forhold til andre land, har den økt litt for etterkrigskohortene, fra 9 prosent for 1950-kohorten til 12,5 prosent av 1963-kohorten, som vist i figur 7. Tall for lavere aldre enn 50 år tyder ikke på at det vil bli flere barnløse i kommende kohorter. I mange andre europeiske land er barnløsheten betydelig høyere. Høyest er den i Tyskland, der 22 prosent av 1962-kohorten ikke har fått barn. Andelen av norske kvinner som bare får ett barn har heller ikke økt mye, fra 13 prosent av 1950-kohorten til 14 prosent av 1963-kohorten. For de samme kohortene har det vært en nedgang i andel tobarnskvinner, fra 45 til 40 prosent, og en liten økning av kvinner med 3 og 4 barn (alle andeler registrert ved 45 år). Fordelingen av fødsler etter hvor mange barn en kvinne har fra før (paritet), har vært nokså stabil for kohorter født etter 1960, som vist i figur 6.

Dødsfall og levealder

Levealderen fortsatte å øke i 2010, med hele 0,25 år for menn og 0,1 år for kvinner, til 78,9 år for menn og 83,2 år for kvinner (figur 8). Dette er atter en gang de høyeste nivåene som noen gang er registrert for Norge. De siste ti år har levealderen økt med hele 2,9 år for menn og 1,8 år for kvinner. Dette er en fortsettelse av en økning som har foregått nesten uavbrutt i om lag 200 år. Imidlertid har økningen vært sterkere for menn enn for kvinner de siste 30 år. Dette er en innhenting av nedgangen i menns levealder på 1950- og 1960-tallet, som særlig forklares med endringer i røykevanene.

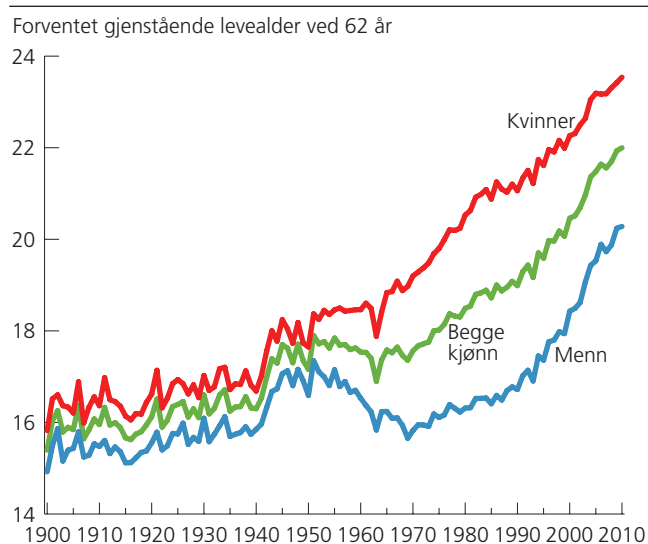
Også for høyere aldre har levealderen økt sterkt de siste årene, og sterkere for menn enn for kvinner. Figur 9 viser forventet antall gjestående leveår ved fylte 62 år, som er en viktig indikator for levealdersjusteringen av pensjonene i det nye pensjonssystemet, som ble innført i 2011. Her viser vi også utviklingen for begge kjønn samlet, da det er dette som brukes ved pensjonsberegningene. En person som går av med pensjon ved

Figur 8. Forventet levealder ved fødselen 1900-2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 9. Forventet gjestående levealder ved 62 år 1900-2010

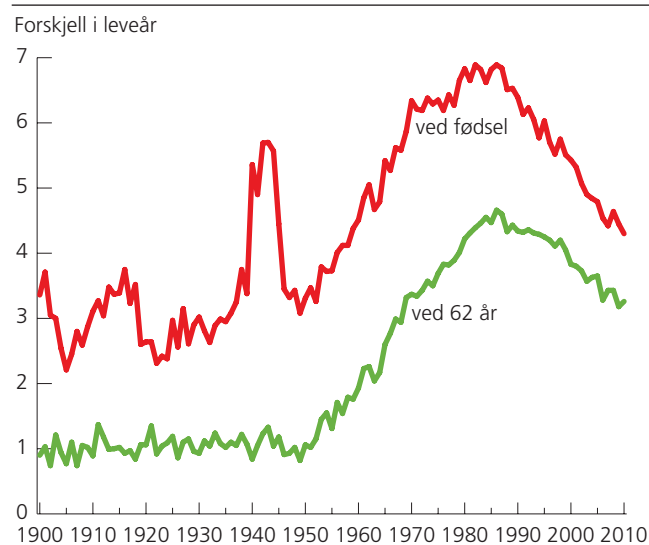

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

laveste pensjonsalder i det nye pensjonssystemet, 62 år, kan altså forvente å leve i enda 22 år (20,3 år for menn og 23,5 år for kvinner), til i alt 84,0 år, med det dødelighetsmønsteret etter alder og kjønn som gjaldt i 2010. En person som går av ved høyeste pensjonsalder, 70 år, kan forvente å leve til 85,7 år (når vi ser bort fra mulige sammenhenger mellom pensjonsalder og levealder). Imidlertid er det grunn til å vente at dødeligheten i de ulike aldre vil fortsette å gå ned, slik at den faktiske levalderen trolig blir enda noen år høyere for de kohortene som nå pensjoneres.

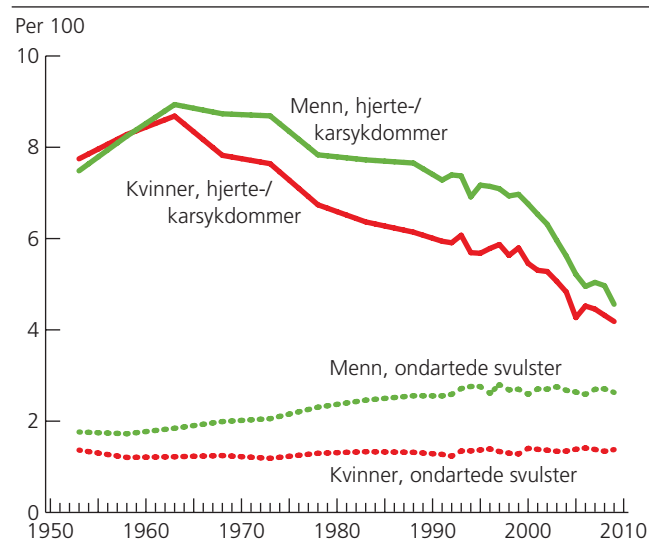
Kvinner lever lenger enn menn i Norge – som i de fleste andre land i verden. Dette gjelder ved alle aldre. Utviklingen i Norge er omtrent den samme for alle aldre siden 1950 (figur 8): Først en rask økning i levalderen for kvinner og en svak nedgang for menn til rundt 1970 og deretter en sterkere økning for menn

Figur 10. Antall år kvinner kan forvente å leve lenger enn menn ved fødselen og ved 62 år 1900-2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 11. Dødelighet for viktigste dødsårsaker for personer 80 år og over 1951/1955 - 2009. Per 100 000

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

enn for kvinner, slik at forskjellen mellom kjønnene minsker, som vist i figur 10. (Overdødeligheten for menn i okkupasjonsårene 1940-45 er tydelig.) Målt ved fødselen har forskjellen i forventet levealder gått ned fra 6,9 år i 1986 til 4,3 år i 2010 (figur 10). Ved 62 år har forskjellen sunket fra 4,7 år til 3,2 år.

Det er hovedsakelig biologiske årsaker til at menn vanligvis lever kortere enn kvinner. Ulikheter i atferd kan forsterke eller svekke dødelighetsforskjellene. Den betydelige økningen av levalderen har bl.a. sammenheng med en sterk nedgang i dødeligheten av hjerte- og karsykdommer, som vist i figur 11 for personer 80 år og over. Årsakene til nedgangen er trolig flere: Endret livsstil (færre som røyker, sunnere kosthold, mange som mosjonerer), forebyggende tiltak (bl.a. blodtrykkssenkende medisiner) og behandling (bl.a. raskere og mer adekvat intervensjon ved hjertesvikt og hjertesykdom).

Begreper

Befolkningsstatistikken omfatter personer som er registrert som bosatt i folkeregisteret, det vil si personer som bor her fast eller som har til hensikt å ha sitt faste bosted i Norge i minst et halvt år og som har gyldig oppholdstillatelse. Nordiske borgere har automatisk gyldig oppholdstillatelse. Det samme gjelder for andre borgere av EU-land etter 1. oktober 2009, med unntak for borgere av Bulgaria og Romania. Det er imidlertid mange som arbeider i Norge som ikke kommer med i statistikken, bl.a. personer på korttidskontrakter. Det oppholder seg også en del personer i Norge uten tillatelse, se <http://www.ssb.no/vis/magasinet/analyse/art-2008-06-23-02.html>. Endelig inkluderer statistikken personer som har flyttet til utlandet uten at dette er registrert.

Forventet levealder er det antall år en person i en gitt alder kan forventes å leve under gjeldende dødelighetsforhold i en periode (tverrsnitt), som regel ett kalenderår. Dette er et hypotetisk mål, ofte kalt for periodelevealderen. Forventet levealder beregnes i en dødelighetstabell fra de aldersavhengige dødssannsynlighetene for et gitt år for hvert kjønn og for ulike alderstrinn. Det er vanligst å publisere denne for alder 0, det vil si *forventet levealder ved fødselen*, som vist i figur 8. Den kan imidlertid også beregnes for andre aldre og gir da den forventede *gjenslående* levetiden, som vist i figur 9 for alder 62 år. Den *faktiske* levealderen for en kohort (se nedenfor) kan vi imidlertid først få vite når det ikke er noen gjenlevende i kohorten, dvs. etter over hundre år. På grunn av dødelighetsnedgangen, som har vart i om lag to hundre år, er forventet levealder for perioder systematisk lavere enn for kohorter.

Innvandrere: personer født i utlandet av to utenlandsfødte foreldre og som har innvandret til Norge. Norskfødte med innvandrerforeldre er født i Norge og har to foreldre som er innvandrere. Personer med annen innvandringsbakgrunn omfatter utenlandsfødte med én norskfødt forelder, norskfødt med én utenlandsfødt forelder, og utenlandsfødte med norskfødte foreldre (inkluderer utenlandsadopterte). SSBs terminologi på dette området ble endret i 2008, se <http://www.ssb.no/innvandring>.

Innvandring: Flyttinger til landet i løpet av en periode, uavhengig av innflytternes fødeland og statsborgerskap. For

eksempel inkluderer innvandringen til Norge i løpet av ett kalenderår 8-10 000 norske statsborgere, de fleste av disse født i Norge og uten innvandringsbakgrunn.

Innvandringsgrunn er grunn til første innvandring, slik grunnen framkommer i utlendingsforvaltningens registre, og slik den ellers kan avledes fra ulike relevante variabler, se <http://www.ssb.no/innvgrunn/>. De viktigste innvandringsgrunnene som blir registrert er arbeid, familie, flukt og utdanning.

Kohort: En gruppe personer som har opplevd noe i samme periode, som å bli født, gifte seg eller studere. Brukes mest om fødselskohorter.

Nettoinnvandring, også kalt innvandringsoverskudd, er forskjellen mellom antall personer som flytter inn og som flytter ut av landet.

Samlet fruktbarhetstall (SFT) beregnes som summen av ett-årige aldersavhengige fruktbarhetsrater for kvinner 15-49 år i et kalenderår. Dette kan tolkes som antall barn hver kvinne i gjennomsnitt vil føde under forutsetning av at fruktbarhetsmønsteret i perioden varer ved, og at dødsfall ikke forekommer. For at det ikke skal bli befolkningsnedgang på lang sikt, må SFT være større enn 2,06-2,07 barn (reproduksjonsnivået), når vi ser bort fra inn- og utvandring.

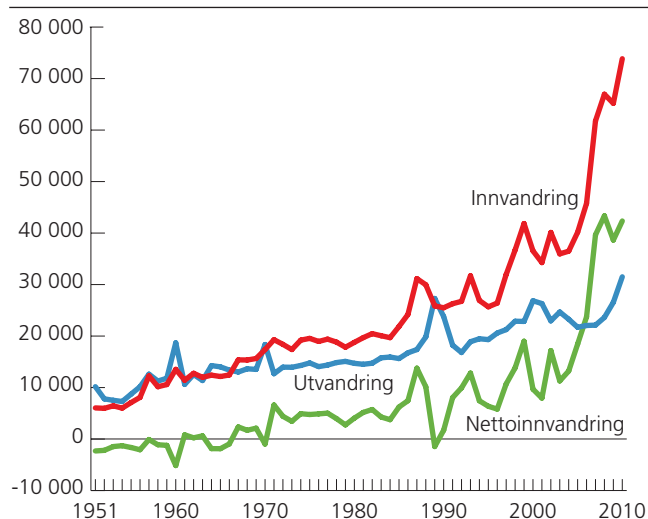
Sentralitet. Med sentralitet menes en kommunes geografiske beliggenhet i forhold til tettsteder av ulik størrelse. Det er fire hovednivåer for sentralitet: En kommune har sentralitet 3 når den har funksjoner som et landsdelscenter eller dens befolkningstyngdepunkt ligger innenfor 75 minutters reisetid med personbil (90 minutter for Oslo) fra et landsdelscenter. Sentralitet 2 betyr at kommunen omfatter et tettsted med minst 15 000 innbyggere eller ligger innenfor 60 minutters reisetid fra et slikt tettsteds sentrum. Sentralitet 1 vil si at kommunen omfatter et tettsted med et folketall mellom 5 000 og 15 000 eller ligger innenfor 45 minutters reisetid fra et slikt tettsteds sentrum. Kommuner som ikke oppfyller noen av disse kriteriene, får sentralitet 0. Dersom en kommune oppfyller kravene til sentralitet på flere nivåer, gjelder det høyeste av disse nivåene. Sentralitetsstandarden ble oppdatert i 2008 på grunnlag av data fra 2006.

Tabell 2. Nettoinnvandring etter statsborgerskap for grupper av land

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
I alt	11 286	13 210	18 442	23 724	39 653	43 343	38 634	42 346
Norge	-1 157	-797	-288	-1 212	-522	-317	336	-223
Norden ellers	-58	-266	643	1 388	2 628	3 557	4 468	4 836
Vest-Europa ellers	710	1 355	1 935	3 190	5 391	6 296	4 286	4 387
Ti østeuropeiske land i EU	751	2 235	4 080	8 900	17 005	17 547	12 819	18 628
Øst-Europa ellers	2 238	2 692	2 479	1 890	2 478	2 388	1 929	1 581
Afrika	2 957	2 447	2 767	2 651	3 511	3 272	4 330	4 718
Asia	5 241	4 695	5 861	5 623	7 241	8 170	7 942	7 001
Nord-Amerika	-143	112	172	286	431	583	449	242
Latin-Amerika	504	434	606	645	838	927	782	494
Australia og New Zealand	39	69	24	149	188	104	111	64
Oseania ellers	3	0	-1	3	6	7	3	-3
Statsløs og uoppgift	201	234	164	211	458	809	1 179	621

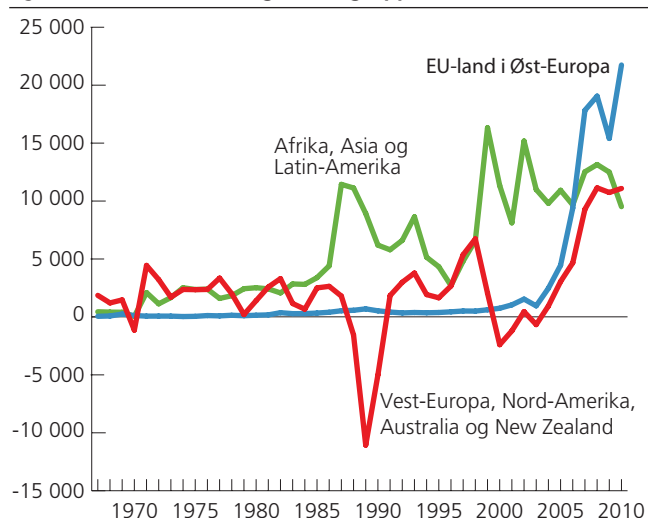
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 12. Inn- og utvandring 1970-2010

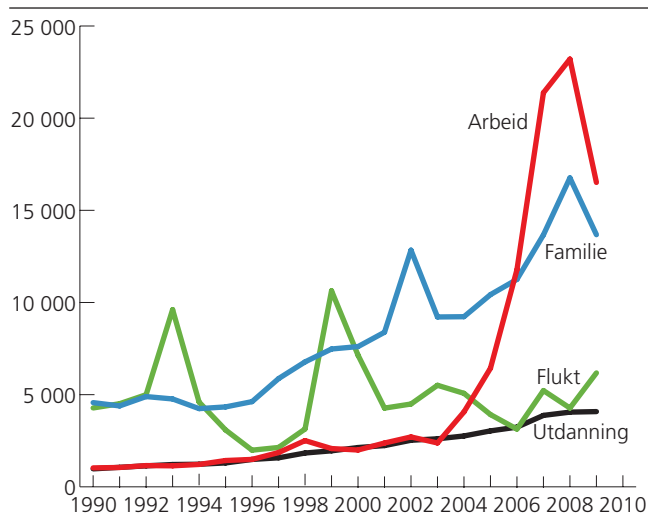
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 13. Nettoinnvandring fra tre grupper av land 1970-2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 14. Innvandring etter registrert innvandringsgrunn 1990-2009

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Tabell 3. Inn- og utvandring i 2010 etter statsborgerskap for 20 land med størst nettoinnvandring

	Inn- vandring	Ut- vandring	Nettoinn- vandring	Endring i nettoinn- vandring 2009-2010 i prosent
1 Polen	11 347	3 734	7 613	11
2 Litauen	6 552	785	5 767	119
3 Sverige	7 595	4 263	3 332	14
4 Latvia	2 292	193	2 099	109
5 Eritrea	1 987	21	1 966	19
6 Tyskland	2 678	1 197	1 481	-20
7 Somalia	1 641	207	1 434	23
8 Afghanistan	1 417	42	1 375	2
9 Filippinene	2 126	887	1 239	15
10 Island	1 678	582	1 096	-13
11 Romania	1 322	285	1 037	8
12 Thailand	1 171	206	965	-17
13 Estland	1 008	239	769	94
14 Storbritannia	1 462	708	754	10
15 Irak	875	141	734	-25
16 Russland	934	294	640	-5
17 Statsløse	633	35	598	-48
18 Bulgaria	638	107	531	52
19 Spania	751	238	513	57
20 Kina	955	490	465	-9

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

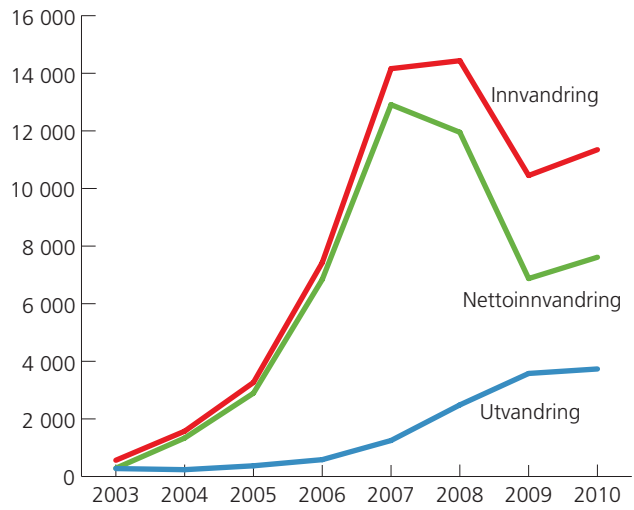
Sammenliknet med andre land har Norge høy levealder, men vi er ikke lenger i toppen slik som fram til 1950-tallet. Spesielt er det kvinnene som har sakkert akterut. I 2006 var det i Europa tre land hvor mennene og sju land hvor kvinnene lever lenger enn de norske. Det er fortsatt japanske kvinner som kan forvente å leve lengst i verden, med hele 86,1 år i 2008.

Inn- og utvandring

Innvandringen til Norge har fortsatt å øke, etter en liten nedgang til 65 000 i 2009. I 2010 var det nesten 74 000 registrerte innvandringer til Norge, det høyeste nivået noen gang. Samtidig økte tallet på registrerte utvandringer med ca 5 000, slik at nettoinnvandringen økte med nærmere 4 000 til 42 000 (tabell 1 og figur 12). Finanskrisen som inntrådte høsten 2008, har vist seg å være mindre alvorlig og mer kortvarig i Norge enn i de fleste andre land, og dette har trolig påvirket innvandringen til Norge i 2010.

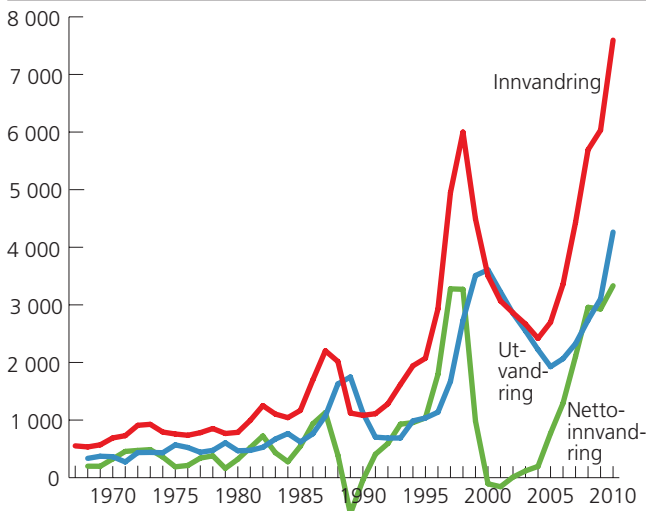
Mens innvandringen fra Asia og Afrika dominerte på begynnelsen av 2000-tallet, er det innvandringen av statsborgere fra EU-land i Øst-Europa som har vært størst de siste årene, som vist i figur 13 og tabell 2. Innvandringen har økt særlig raskt siden 2004, da EU fikk ti nye medlemmer, hvorav åtte i Øst-Europa. EØS-avtalen ga borgere av disse landene tilnærmet fri adgang til å bo og arbeide i Norge. I 2007 fikk EU ytterligere to nye medlemsland, Bulgaria og Romania. EØS-overgangsordninger mht. innvandring ble opphevet i 2009, og i 2010 ble det også utvidet adgang for familiemedlemmer av EØS/EFTA-borgere til å bo i landet.

Figur 15. Inn- og utvandring av polske statsborgere 2003-2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 16. Inn- og utvandring av svenske statsborgere 1970-2010

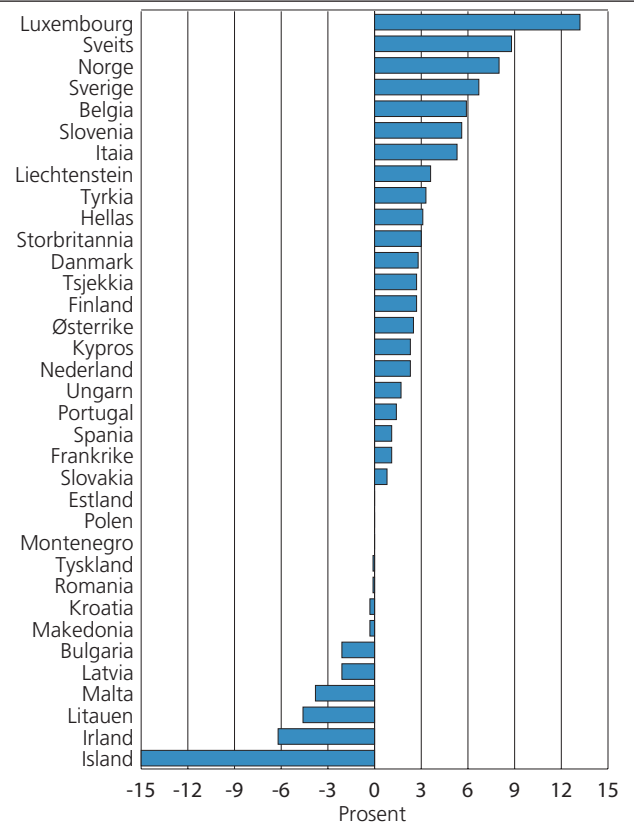
Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Innvandringen fra de nye EU-landene i Øst-Europa økte sterkt fra 2009 til 2010, etter en nedgang året før (tabell 2). Størst var økningen fra Baltikum, med over en fordobling.

Antall personer som får oppholdstillatelse på grunn av beskyttelsesbehov (kvoteflyktninger og asylsøkere), har i gjennomsnitt ligget rundt 5 000 de siste 20 årene, men akutte konflikter og endringer i norsk asylpolitikk har bidratt til store variasjoner fra år til år. Over en lang periode har det vært en svak, men jevn økning i antall personer som innvandrer for å ta utdanning i Norge. Tallene for innvandring etter grunn omfatter ikke nordiske borgere, som i over femti år har hatt fri tilgang til å bo og arbeide i alle nordiske land.

Det er særlig arbeidsinnvandringen som har økt de siste årene, men med en nedgang i 2009, se figur 14. Nedgangen i den reelle arbeids- og familieinnvandringen er imidlertid ikke fullt så stor som vist i figuren,

Figur 17. Nettoinnvandring per 1000 innbyggere i de fleste europeiske land i 2009. Prosent

Kilde: Eurostat.

på grunn av de nye registreringsreglene for EU/EØS/EFTA-borgere, som fra 1. oktober 2009 ikke lenger trenger å søke om oppholdstillatelse.¹ Både arbeidsinnvandring og familieinnvandring gikk ned for alle de tre landgruppene vi her ser på fra 2008 til 2009, men mest fra EU-land i Øst-Europa. Den eneste gruppen som økte vesentlig fra 2008 til 2009, etter en nedgang året før, var personer fra land utenfor EØS-området som kom til Norge på grunn av beskyttelsesbehov, opp fra 4 200 til 6 200. Det var også en liten økning av personer fra denne landgruppen som kom for å ta utdanning, til litt over 3 000.

De største nettoinnvandringsstrømmene til Norge de siste årene har bestått av statsborgere fra Polen, Litauen, Sverige, Latvia og Tyskland - alle dominert av arbeidsinnvandring (se tabell 3). Den prosentvise veksten fra 2009 til 2010 var særlig stor for litauiske statsborgere, som økte med hele 119 prosent, og fra nabolandet Latvia med 109 prosent. På 5., 7. og 8. plass kommer statsborgere fra land som hovedsakelig kom til Norge for å få beskyttelse. En stor gruppe i Norge,

¹ Opphevelsen av overgangsordninger for EU/EØS/EFTA-borgere fra 1. oktober 2009 har medført at det i 2009 var 3 190 personer med uoppgitt innvandringsgrunn. De fleste, 2 158, gjelder borgere fra de nye EU-landene i Øst-Europa, mens 1 032 gjelder EU/EØS/EFTA-borgere fra Vest-Europa. Statistikken for innvandring etter innvandringsgrunn er komplisert og tallene for 2010 publiseres først 25.8.2011.

pakistanere, kom på 25. plass for nettoinnvandring i 2010, med 338, en nedgang på 30 prosent fra året før.

Innvandringen av polakker økte igjen i 2010, etter en betydelig nedgang året før. Utvandringen økte svakt, se figur 15.

Innvandringen av svenske statsborgere er tredoblet siden 2005 og økende bestand av svensker i Norge har ført til økende utvandring. Mange svensker oppholder seg ganske kort tid i Norge. For svensker var det imidlertid ingen merkbar nedgang i innvandringen i forbindelse med finanskrisen, som vist i figur 16.²

I 2009 var Norge blant de europeiske land som hadde størst nettoinnvandring i forhold til folketallet, etter Luxembourg og Sveits, begge land med lange innvandringstradisjoner, se figur 17. Til Norge innvandret det altså om lag 8 personer per 1000 innbyggere, litt mer enn i Sverige.

Regional befolkningsutvikling

I 2010 flyttet 215 000 personer fra en kommune til en annen, en økning på 14 000 fra året før. Dette er det høyeste registrerte tallet siden 1970.³ Sett i forhold til folkemengden, var også den innenlandske flytteaktiviteten høy med 43,9 per tusen, nesten like høyt som i toppårene i 2007 og 2001-2002, se figur 18. Det innenlandske flyttevolumet er vanligvis høyere under høykonjunktur enn under lavkonjunktur.

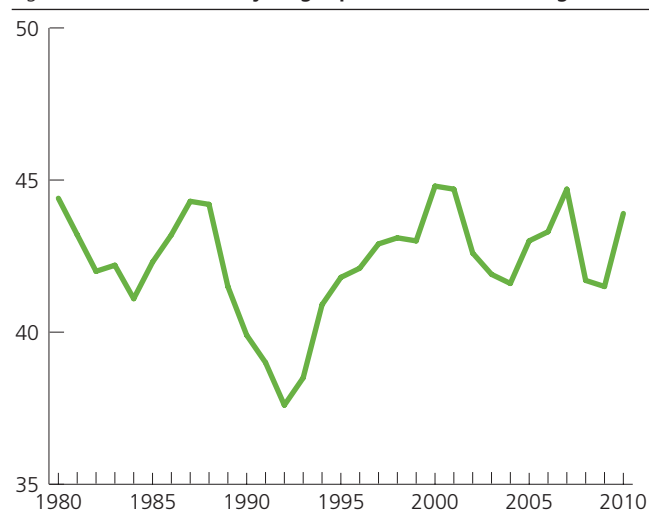
I 2010 økte folketallet i de mest sentrale kommunene (se tekstboksen), det vil si de største byene og deres omegnskommuner, med 1,6 prosent, mens folketallet bare økte med 0,2 prosent i de minst sentrale kommunene, det vil si utkantkommunene, se figur 19. Dette er første år siden 1980 at folketallet i de minst sentrale kommunen har vokst. Grunnen til dette er den store innvandringen i 2010. Uten migrasjon til og fra utlandet ville folketallet i de minst sentrale kommunene ha sunket med 0,7 prosent. Men også de andre kommunegruppene ville fått betydelig lavere vekst uten migrasjon. De mest sentrale kommunene ville da bare ha vokst med 0,7 prosent, og ikke 1,6 prosent.

Andelen av befolkningen som bor i de mest sentrale delene av landet, bestemmes også av innenlandske flyttinger og av fødsler og dødsfall i de ulike regionene. I 2010 bodde 67 prosent av befolkningen i de mest sentrale kommunene, mens disse hadde 72 prosent av fødslene og 61 prosent av dødsfallene. Dette skyldes at de mest sentrale kommunene har en yngre aldersstruktur enn resten av landet, både på grunn av innenlandske flyttinger og innvandring. De minst sentrale kommunene derimot, hadde 9 prosent av folketallet,

² Innskjerpning av regelen for registrering av svenske pendlere til Sverige førte til en betydelig oppgang av registrerte flyttinger fra Sverige til Norge i januar 2010. I februar ble imidlertid denne regelendringen stilt i bero av Finansdepartementet inntil videre.

³ Det høye tallet for 1970, 232 000, skyldes korreksjoner i forbindelse med folke- og boligtellinger samme år.

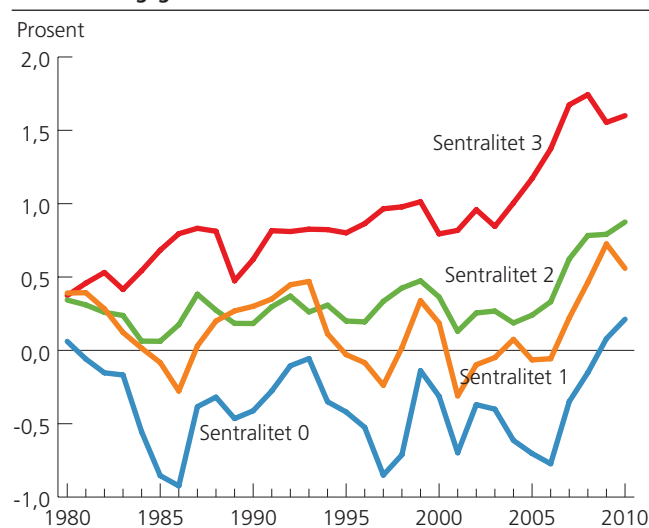
Figur 18. Innenlandske flyttinger per 1000 av folkemengden¹

¹ Flyttinger over kommunegrensene

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

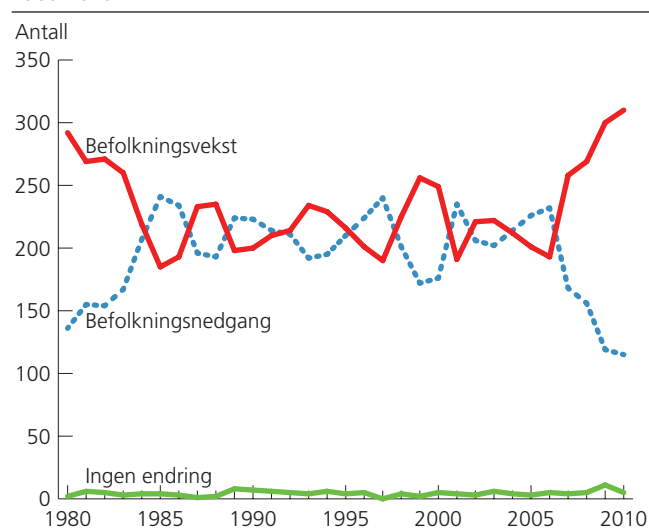
Figur 19. Befolkningsvekst etter kommunenes sentraliseringsgrad¹ 1980-2010

¹ Se tekstboksen.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 20. Antall kommuner med årlig vekst eller nedgang 1980-2010

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

7 prosent av fødsle og 13 prosent av dødsfallene. Dette skyldes at det i stor grad er ungdom som flytter fra disse kommunene. Innvandringsoverskuddet til utkantkommunene er heller ikke så stort at det påvirker aldersstrukturen i betydelig grad. Dessuten har ikke utkantkommunene vesentlig høyere fødselsrater enn de sentrale kommunene, slik som for 20-30 år siden.

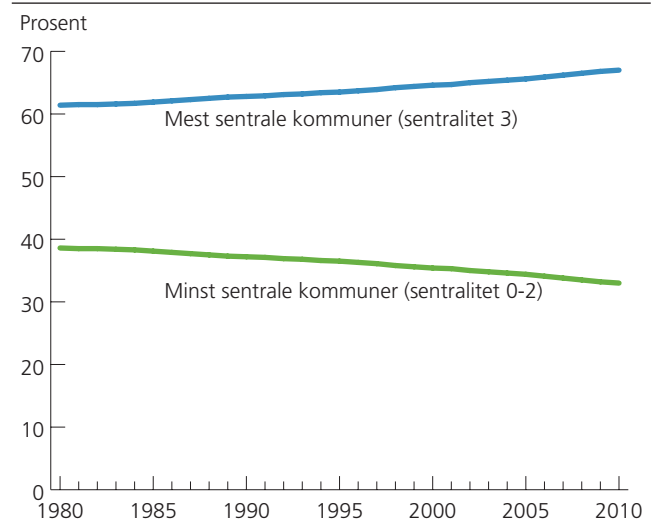
Hovedstrømmen av flyttingene går fortsatt til sentrale strøk. Siden 1980 har det vært nettoinnflytting fra resten av landet til de mest sentrale kommunene. De siste årene har imidlertid denne flyttestrømmen avtatt noe (fra 9 000 i 2006 til 5 000 i 2010), se <http://www.ssb.no/emner/02/02/20/flytting/>. Samtidig har nettoutflyttingen fra de minst sentrale kommunene sunket (fra 5 000 til 3 000). Også for de andre sentralitetsgruppene har det vært nettoutflytting de fleste år siden 1980, og med små endringer de siste årene. Det er altså fortsatt et sentraliserende innenlandsk flyttemønster, men takten i dette er blitt litt langsommere de siste årene.

Som i de to foregående årene, økte folketallet i alle fylker i 2010. Hovedårsaken til dette er den store innflyttingen fra utlandet, som er spredd over hele landet, selv om de fleste flytter til de største byene. Uten innvandringsoverskudd ville folketallet ha sunket i åtte av fylkene. Nord-Norges folkemengde økte med 2 600 (0,6 prosent), men ville ha sunket med 1 200 (0,3 prosent) uten innvandringsoverskudd til landsdelen.

Antall kommuner som opplevde befolkningsnedgang sank ytterligere, fra 232 i 2006 til 115 i 2010 (av i alt 430 kommuner), det laveste tallet på over 30 år, se figur 20. Innvandringen har hatt positiv virkning på folketallet i nesten samtlige kommuner og ikke bare i de største byene. Imidlertid får det sentrale østlandsområdet så stor andel av denne veksten at resultatet blir et stadig mer sentralisert bosettingsmønster. Dersom vi ser bort fra inn- og utvandring, ville folketallet ha sunket i over dobbelt så mange kommuner (244).

Befolkningens geografiske fordeling er blitt mer sentralisert i løpet av 2010, på samme måte som i de foregående 20-30 år. Den 1. januar 2011 bodde 67,3 prosent av befolkningen i de mest sentrale kommunene, mot 61,4 prosent i 1980 og 64,6 prosent i 2000, se figur 21. Etter 1980 var endringen i dette sentralitetsmålet på topp i 2007 (med en endring på 0,32 prosentpoeng), og har siden avtatt litt (til 0,21 prosentpoeng), omtrent som gjennomsnittet for perioden 1996-2005.

Figur 21. Andel av befolkningen i de mest sentrale¹ og de øvrige kommuner 1980-2011

¹ Se tekstboksen

Kilde: Statistisk sentralbyrå.